

Nr 13

Utlåtande i anledning av väckt motion angående ändrad lydelse av 42 § lagen om prästval.

Första lagutskottet har till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt motion, nr 54, av herrar *Svenungsson* och *Zetterberg* i Stockholm. I motionen begäres, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville förelägga riksdagen förslag till sådan ändring av 42 § lagen den 25 oktober 1957 om prästval, att besvär i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst skall ingivas till domkapitlet.

Motionärerna åberopar till stöd för sin hemställan att den år 1957 införda ordningen att ifrågavarande besvär skall ingivas till ecklesiastikdepartementet innebär olägenheter för såväl departementet som domkapitlet. Enligt motionärerna utsätter domkapitel numera provdagar i samband med upprättande av förslag under den förutsättningen att förslaget vinner laga kraft. Då emellertid första provdagen skall utsättas till andra söndagen efter det att förslaget vunnit laga kraft och kungörelse om predikoprov sålunda skall uppläsa söndagen dessförinnan, kan det ofta bli tidsnöd, då domkapitlet först måste inhämta uppgift från departementet om eventuella besvär. Motionärerna framhåller vidare, att proceduren försenas i händelse av besvär. Då besvären enligt den tidigare gällande ordningen ingavs till domkapitlet, kunde föreskrivna yttranden bifogas handlingarna, då dessa överlämnades till Konungen.

Gällande bestämmelser m. m.

Genom en år 1957 beslutad reform av prästvalslagstiftningen ersattes lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster av lagen den 25 oktober 1957 om prästval. Den nya prästvalslagen, som utarbetades på grundval av ett av 1950 års prästvalskommitté framlagt förslag (SOU 1956:30), trädde i kraft den 1 juli 1958.

Enligt 1934 års prästvalslag skulle besvär, som hos Konungen anfördes över domkapitlets beslut i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst, ingivas till domkapitlet. Prästvalskommittén hade i sitt förslag till ny prästvalslag bibehållit denna ordning. I Kungl. Maj:ts vid 1957 års riksdag framlagda proposition i ämnet (nr 152) föreslogs härutinnan den ändringen att besvär över domkapitlets beslut skulle ingivas till ecklesiastikdepartementet. Kungl. Maj:ts förslag i denna del antogs av riksdagen och föranledde ej någon erinran av 1957 års kyrkomöte. Varken vid riksdagsbehandlingen eller vid kyrkomötet gjordes något uttalande i frågan. Föreskriften att besvären skall ingivas till ecklesiastikdepartementet är upptagen i 42 § andra stycket i nu gällande prästvalslag. Besvärstiden är tre veckor.

Enligt 20 § prästvalslagen skall, i de fall då prästerlig tjänst tillsättes efter val, prov med predikan och altartjänst avläggas av de sökande, som upptagits på domkapitlets förslag och icke förklarat sig avstå från prov. Jämlikt 25 § Kungl. Maj:ts stadga om prästval den 23 maj 1958 skall domkapitlet, om ej förhållandena påkallar annat, utsätta första provdagen till andra söndagen efter utgången av tiden för anförande av besvär över förslaget. Kungörelse om prov skall enligt bestämmelserna i 34 och 38 §§ nämnda stadga uppläsas i de kyrkor i pastoratet, där gudstjänst hålles, söndagen näst före första provdagen.

Yttranden över motionen

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionen från *domkapitlen i Västerås och i Luleå*, varjämte tillfälle att yttra sig över motionen beretts *Svenska prästförbundet*. Samtliga remissinstanser tillstyrker bifall till motionen med framhållande bl. a. att redan vunnen erfarenhet gör den av motionärerna begärda lagändringen önskvärd.

Utskottet

Enligt lagen den 25 oktober 1957 om prästval, som trädde i kraft den 1 juli 1958, må ändring i domkapitlets beslut i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst sökas genom besvär hos Konungen. Besvären skall ingivas till ecklesiastikdepartementet inom tre veckor från den dag, då beslutet tillkännagavs genom anslag i domkapitlets lokal. Dessa regler innefattade en ändring av det tidigare gällande besvärsförfarandet såtillvida, att besvären enligt den äldre ordningen skulle ingivas till domkapitlet.

I förevarande motion åsyftas en återgång till den gamla ordningen, enligt vilken besvär över domkapitlets beslut skulle ingivas till den beslutande myndigheten, d. v. s. domkapitlet, och icke som nu gäller till ecklesiastikdepartementet. Motionärerna hemställer för detta ändamål att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att Kungl. Maj:t ville förelägga riksdagen förslag till ändring av 1957 års prästvalslag i enlighet härmed.

I motionen framhålles, att den nya ordningen redan visat sig medföra olägenheter. Såsom där utvecklats äger olägenheterna samband med de åtgärder, som domkapitlet har att vidtaga i sådana fall då prästerlig tjänst tillsättes efter val. Då angivna åtgärder för undvikande av tidsutdräkt vid tillsättningsförfarandet normalt skall företagas inom viss kortare tid efter besvärstidens utgång men verkställandet av åtgärderna är beroende av att domkapitlets beslut vinner laga kraft, uppkommer ofta tidsnöd genom att domkapitlet måste inhämta uppgift från ecklesiastikdepartementet om eventuella besvär. Motionärerna påtalar jämväl att tillsättningsproceduren genom den nya ordningen i händelse av besvär blir försenad. Enligt den gamla ordningen kunde nämligen de yttranden, som skall avgivas till Kungl.

Maj:t över besvär, fogas till besvären då dessa av domkapitlet överlämnades till Konungen.

Av utskottet hörda remissorgan har enhälligt tillstyrkt bifall till motionen med understrykande av att redan vunnen erfarenhet gör den begärda lagändringen önskvärd.

Även utskottet har funnit den av motionärerna önskade förändringen sakligt motiverad. Utskottet vill emellertid erinra om att inom förvaltningen -- i motsats till vad som efter 1948 års processreform gäller vid de allmänna domstolarna -- i allmänhet den ordningen råder att besvär ingives till den myndighet, som har att pröva besvären. Utskottet har inhämtat, att de besvärssakkunniga, som för närvarande är sysselsatta med en utbyggnad av det administrativa besvärsförfarandet, vad angår ordningen för besvärstalan väckande har för avsikt att såsom huvudregel föreslå att besvär skall ingivas till beslutsmyndigheten.

Vid nu angivna förhållande kunde ifrågasättas om icke med genomförandet av den av motionärerna påkallade lagändringen kunde anstå till den allmänna reglering av det administrativa besvärsförfarandet, som kan väntas bli aktuell. Med hänsyn till att ifrågavarande lagstiftning är av kyrkolags natur kan en ändring av förevarande bestämmelse icke komma till stånd förrän efter det nästa kyrkomöte fått taga ställning därtill, och ett dröjsmål är under alla förhållanden oundvikligt. Det torde därför lämpligen böra ankomma på Kungl. Maj:t att vid den tid då frågan tidigast kan komma upp till prövning bedöma, huruvida det allmänna besvärsförfarandets slutliga reglering skall avvaktas eller om frågan skall upptagas till behandling i särskild ordning.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motion, II: 54, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådan ändring av 42 § lagen den 25 oktober 1957 om prästval, att besvär i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst skall ingivas till domkapitlet.

Stockholm den 5 mars 1959

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: fru Gärde Widemar, herrar Lindgren, Birke, Per-Olof Hanson, Erik Svedberg, fröken Mattson, herrar Mogård* och Ferdinand Nilsson*;

från andra kammaren: herrar Rylander, Landgren, Gezelius, Jacobson i Sala, fru Löfqvist*, fröken Bergegren, herr Fälldin och fru Kristensson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.